

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΠΑΥΛΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

«Η αναδιάρθρωση του χρέους θα απελευθερώσει δυνάμεις» λέει ο κ. Κ. Σημίτης στη συνέντευξη που παραχώρησε στο «Βήμα της Κυριακής». Ο πρώην πρωθυπουργός υποστηρίζει ότι η Ελλάδα οφείλει να προχωρήσει σε αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους το ταχύτερο δυνατόν, σε συνεννόηση ασφαλώς με τους ευρωπαίους εταίρους της, και τονίζει ότι «μια καλά προετοιμασμένη αναδιάρθρωση» μπορεί να αποδειχθεί καταλυτική ώστε «τα επόμενα 15-20 χρόνια να είναι μια περίοδος στην οποία θα ξαναχτίσουμε με αισιοδοξία μια σταθερή οικονομία και θα επανενταχθούμε στην ευρωπαϊκή εξέλιξη». Παράλληλα, καταρρίπτει καλλιεργούμενες φήμες περί τραπεζικών κλυδωνισμών και επισημαίνει με έμφαση ότι

«από την αναδιάρθρωση δεν κινδυνεύουν οι καταθέσεις». Εκτιμά ότι ακόμη και αν η Ελλάδα υποστεί μια 20ετή δοκιμασία σκληρής λιτότητας για να αποφύγει την αναδιάρθρωση, τίποτε δεν εγγυάται ότι θα επιτύχει την αποπληρωμή του δημοσίου χρέους, αφού, όπως υπογραμμίζει, «είναι επιπόλαιο να ελπίζουμε ότι τα επόμενα 20 χρόνια δεν θα προκύψουν οικονομικές αναταράξεις, νομισματικές κρίσεις, ανατιμήσεις του πετρελαίου» που θα έχουν ως αποτέλεσμα «να αναπαράγονται οι κρίσεις». Ο πρώην πρωθυπουργός στοιχειοθετεί το ισχυρότερο επιχείρημα υπέρ της αναδιάρθρωσης έναντι των ευρωπαϊκών κέντρων που αντιδρούν στην προοπτική αυτή όταν καταδεικνύει ότι η συσσώρευση και η συνακόλουθη αδυναμία εξυπηρέτησης του χρέους των περιφερειακών χωρών της Ένωσης δεν οφείλονται

μόνο στις λανθασμένες πολιτικές τους αλλά και «στις ανισορροπίες που προκαλεί το χάσμα ανάπτυξης μεταξύ Βορρά και Νότου». Εκτιμά ότι για να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες του χάσματος αυτού και να επιταχυνθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση απαιτούνται «κοινοτική αλληλεγγύη και διευκόλυνση των οφειλετριών χωρών». Ταυτόχρονα ο κ. Σημίτης απαντά στις κατηγορίες που διατύπωσε ο συγγραφέας και δημοσιογράφος κ. Μαρκ Ρος στο «Βήμα της Κυριακής», σχετικά με το αν το swar της Goldman Sachs βοήθησε την Ελλάδα να αποκρύψει μέρος του χρέους της και έτσι να ενταχθεί στην ΟΝΕ. «Ο Ρος παραποιεί χονδροειδώς τα γεγονότα» λέει ο πρώην πρωθυπουργός, εξηγεί με λεπτομέρειες την τότε συμφωνία και υπενθυμίζει ότι το 2001, έτος που έγινε το swar, η Ελλάδα ήταν ήδη μέλος της ΟΝΕ.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

Ο πρώην πρωθυπουργός υποστηρίζει ότι η Ελλάδα πρέπει να προχωρήσει σε αναδιάρθρωση το ταχύτερο και τονίζει ότι μια καλά προετοιμασμένη κίνηση θα βελτιώσει τη θέση της χώρας

«Η αναδιάρθρωση του χρέους θα απελευθερώσει δυνάμεις»

– Το θέμα της αναδιάρθρωσης του χρέους βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο επίκεντρο της συζήτησης. Ποια είναι η γνώμη σας;

«Η αναδιάρθρωση θεωρείται αναγκαία, ιδίως από οικονομολόγους και ερευνητικά κέντρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το κύριο επιχείρημά τους είναι ότι η αποπληρωμή του ελληνικού χρέους προϋποθέτει επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας οι οποίες είναι αμφίβολο αν θα επιτευχθούν. Εξαρτάται, για παράδειγμα, από την πραγματοποίηση πλεονασμάτων από το Δημόσιο σε ύψος και σε διάρκεια που δεν έχουν επιτευχθεί έως τώρα σε άλλες χώρες της Ένωσης. Πιστεύουν λοιπόν ότι ή θα πρέπει να περικοπεί το χρέος ή να επιμηνυθεί κατά πολύ ο χρόνος εξόφλησής του και να μειωθεί δραστικά το επιτόκιο. Αναδιάρθρωση μπορεί να επιβληθεί στη χώρα το 2013 από το Eurogroup. Αν ζητήσουμε τη βοήθεια του νέου μηχανισμού στήριξης και το χρέος μας κριθεί μη βιώσιμο, η αναδιάρθρωση θα αποτελέσει τότε όρο της χρηματοδότησής μας. Η αναδιάρθρωση μπορεί να έχει πολύ αρνητικές συνέπειες και δεν είναι σκόπιμη όταν η χώρα είναι απροετοίμαστη και σε αδυναμία να ελέγξει τις επιπτώσεις. Μια καλά προετοιμασμένη αναδιάρθρωση θα βελτιώσει ουσιαστικά τη θέση μας».

– Γιατί να μη συνεχίσουμε όπως σήμερα, με δυσκολίες αλλά χωρίς το στίγμα μιας αναδιάρθρωσης;

«Ήδη τώρα δεν ξέρουμε πώς θα βγάλουμε πέρα το 2012 και το 2013, μια που είναι πολύ πιθανό να μην εξασφαλίσουμε δανεισμό με ένα ανεκτό επιτόκιο. Το ζητούμενο δεν είναι να τα καταφέρουμε "κουτσά στραβά" με βάση τις ισχύουσες ρυθμίσεις. Η εμπειρία δείχνει ότι μια λύση που κινείται στα απώτατα όρια των δυνατοτήτων της οικονομίας δεν αποτελεί ενδεδειγμένη αντιμετώπιση ενός προβλήματος. Είναι επιπόλαιο να ελπίζουμε ότι τα επόμενα 20 χρόνια, που κατά τα διάφορα σενάρια είναι ο αναγκαίος χρόνος για την πλήρη ομαλοποίηση της κατάστασης, δεν θα προκύψουν οικονομικές αναταράξεις, νομισματικές κρίσεις, ανατιμήσεις του πετρελαίου. Θα απορρυθμίσουν τον μηχανισμό τακτοποίησης του χρέους που με τόσο επιμέλεια και κόπο δημιουρ-

«Οι καταθέτες δεν θα χάσουν τα λεφτά τους»

– Ποιους στόχους έχει η προετοιμασία της αναδιάρθρωσης;

«Θα αναφέρω ενδεικτικά τα σπουδαιότερα θέματα. Το πιο άμεσο είναι η διερεύνηση των διαφόρων δυνατοτήτων αναδιάρθρωσης και η επιλογή της σκοπιμότερης. Θα επιδιωχθεί η περικοπή του χρέους και κατά τι ποσοστό; Είναι προτιμότερη η επιμήκυνση της εξόφλησης και για πόσο διάστημα; Η μείωση του επιτοκίου και σε τι βαθμό; Θα πρέπει να αποτιμηθούν οι πιθανές επιπτώσεις στις ελληνικές τράπεζες και στα ασφαλιστικά ταμεία που έχουν επενδύσει τα κεφάλαιά τους σε ομόλογα του Δημοσίου, καθώς και ο τρόπος αντιμετώπισης των επιπτώσεων αυτών. Για παράδειγμα, τα ομόλογα των ασφαλιστικών ταμείων θα πρέπει να προστατευθούν, για να μην υπάρξουν επιπτώσεις στις συντάξεις. Χρειάζονται βεβαίως συνεννοήσεις με τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, για να συνεργαστούν και να βοηθήσουν την προσπάθεια, όπως και με τους ξένους δανειστές. Η αναδιάρθρωση δεν έχει επιπτώσεις στις καταθέσεις και οι καταθέτες δεν χάνουν τα λεφτά τους. Όμως πρέπει να

αποφευχθεί ο πανικός στο εσωτερικό της χώρας. Αυτό προϋποθέτει σχεδιασμό ενημέρωσης και ενεργειών και ευρύτερη συμφωνία. Η αναδιάρθρωση δεν προαναγγέλλεται. Και η σημερινή συζήτηση δεν μπορεί να καταλήξει σε μια κυβερνητική απόφαση που θα ανακοινωθεί δημόσια. Αποτελεί μια προτροπή προς την κυβέρνηση για να αναλάβει πρωτοβουλία, αν δεν το έχει ήδη κάνει. Αλλωστε πριν από την απόφαση χρειάζονται επίμονες και συνεχείς απόρρητες συνομιλίες, που δεν επιτρέπεται να γίνουν με το συνηθισμένο στην Ελλάδα κλίμα "διαρροών" προς φιλικούς δημοσιογράφους για τις προθέσεις της κυβέρνησης. Χρειάζεται μια ομάδα με ειδικές γνώσεις, ικανή για διαπραγματεύσεις με τις κυβερνήσεις των ενδιαφερομένων χωρών και την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και η συμβολή της Τράπεζας της Ελλάδος, που γνωρίζει όλα τα στοιχεία των ελληνικών τραπεζών».

γήσαμε. Θα αναπαράγονται οι κρίσεις. Χρειάζεται μια λύση που θα έχει σταθερότητα και δεν θα ακυρωθεί από τις μεταγενέστερες διεθνείς εξελίξεις. Η αναδιάρθρωση ξεκαθαρίζοντας το τοπίο μπορεί να απελευθερώσει δυνάμεις. Τα επόμενα 15-20 χρόνια πρέπει να είναι περίοδος στην οποία θα ξαναχτίσουμε με αισιοδοξία μια σταθερή οικονομία και θα επανενταχθούμε στην ευρωπαϊκή εξέλιξη, και όχι ένα διάστημα μιζέριας, όπου θα ζούμε στο έλεος των κλυδωνισμών της παγκόσμιας οικονομίας».

– Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κ. Τρισέ, ο αρμόδιος για το ελληνικό πρόβλημα επίτροπος κ. Ρεν και πολλοί άλλοι

Τα ομόλογα των Ταμείων θα πρέπει να προστατευθούν για να μην υπάρξουν επιπτώσεις στις συντάξεις. Χρειάζονται βεβαίως συνεννοήσεις με τα όργανα της ΕΕ, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ

έχουν εκφραστεί κατά της αναδιάρθρωσης. Δεν ενδιαφέρονται αυτοί να ξεπεράσει η Ελλάδα τις δυσκολίες;

«Βεβαίως ενδιαφέρονται αλλά έχουν τις δικές τους προτεραιότητες. Πρώτο και κύριο μέλημά τους είναι η σταθερότητα του ευρώ. Δεν θέλουν να υπάρξει ένα προηγούμενο, το οποίο ίσως αποτελέσει παράδειγμα σε άλλες χώρες να ζητήσουν και αυτές αναδιάρθρωση. Ετσι θα επηρεάσει αρνητικά τη θέση του ευρωπαϊκού νομίσματος στις παγκόσμιες αγορές, θα προκαλέσει προβλήματα στις τράπεζες διαφόρων χωρών και θα οδηγήσει σε αναταράξεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Στόχος τους είναι

να ελέγξουν απόλυτα τις εξελίξεις και να προχωρούν σε αλλαγές πολιτικής μόνο όταν οι ίδιοι το κρίνουν σκόπιμο, όπως έγινε με την επιμήκυνση της εξόφλησης του δανείου προς την Ελλάδα και με τη μείωση του επιτοκίου του. Στην περίπτωση της αναδιάρθρωσης θα πρέπει να υπάρξει συνεννόηση και συμφωνία μαζί τους, ώστε να πειστούν ότι δεν θα υπάρξει επίπτωση στην ευρωζώνη. Οι τράπεζες που έχουν δανείσει την Ελλάδα επίσης δεν θα είναι σύμφωνες με την περικοπή των απαιτήσεών τους. Δεν θέλουν να χάσουν χρήματα. Αλλά δεν είναι κατανοητό γιατί οι έλληνες πολίτες, και ιδίως οι εργαζόμενοι, θα πρέπει οπωσδήποτε να ζήσουν για εί-

ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

**Μια ατελής
αναδιάρθρωση
θα προκαλέσει
ένταση
των αμφιβολιών
για τη δυνατότητα
θετικής έκβασης
της κρίσης**

ΧΡΟΝΟΣ

**Τα επόμενα 15-20
χρόνια πρέπει να είναι
περίοδος στην οποία
θα ξαναχτίσουμε με
αισιοδοξία μια σταθερή
οικονομία
και όχι ένα διάστημα
μιζέριας**

ΘΥΣΙΕΣ

**Οι Έλληνες δεν θα
πρέπει να ζήσουν για
είκοσι χρόνια σε
κατάσταση συνεχών
δυσκολιών λόγω των
υψηλών επιτοκίων που
συμφωνήθηκαν σε
κατάσταση κρίσης**

ΑΙΤΙΕΣ

**Οι περιφερειακές
χώρες πληρώνουν όχι
μόνο τις λανθασμένες
πολιτικές τους αλλά
και τις ανισορροπίες
που προκαλεί το χάσμα
ανάπτυξης μεταξύ
Βορρά και Νότου**

κοσι χρόνια περίπου σε κατάσταση στενότητας και συνεχών δυσκολιών λόγω των υψηλών επιτοκίων που συμφωνήθηκαν σε μια κατάσταση κρίσης. Οι περιφερειακές χώρες της Ένωσης πληρώνουν όχι μόνο τις απροσεξίες και τις λανθασμένες πολιτικές τους αλλά και τις ανισορροπίες που προκαλεί το χάσμα ανάπτυξης μεταξύ Βορρά και Νότου. Η αντιμετώπιση των συνεπειών αυτού του χάσματος απαιτεί κοινοτική αλληλεγγύη και διευκόλυνση των ορεινών χωρών».

— Οι οικονομολόγοι που συνιστούν την αναδιάρθρωση είναι της άποψης ότι θα πρέπει να γίνει το ταχύτερο. Γιατί;

«Αναδιρθώσεις είναι σκόπιμο να μην καθυστερούν. Η Ελλάδα με το δάνειο των 110 δισ. ευρώ εξοφλεί παλαιούς ιδιώτες ομολογιούχους δημιουργώντας νέες υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, τις οποίες θα εξοφλήσει στο μέλλον. Με την πάροδο του χρόνου το χρέος προς τους ιδιώτες ομολογιούχους (κυρίως τις τράπεζες του εξωτερικού) μετατρέπεται έτσι σε νέο χρέος προς τους διεθνείς οργανισμούς που μας στηρίζουν. Οι νέες αυτές υποχρεώσεις δεν μπορούν να περικοπούν γιατί προέκυψαν από αιτήματα της Ελλάδας για βοήθεια και συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων της. Οσο λοιπόν καθυστερεί η αναδιάρθρωση τόσο αυξάνεται το χρέος που δεν μπορεί να αναδιρθωθεί. Περιορίζεται έτσι το αποτέλεσμα το οποίο επιδιώκεται, το χρέος πα-

Ο κ. Κ. Σημίτης την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς του 2002 επιδεικνύει το ευρώ, το νέο νόμισμα της χώρας. Ο πρώην πρωθυπουργός απορρίπτει τις κατηγορίες του δημοσιογράφου Μαρκ Ρος ότι swap της Goldman Sachs βοήθησε την Ελλάδα να αποκρύψει μέρος του χρέους της ώστε να ενταχθεί στην ΟΝΕ

Η GOLDMAN SACHS ΚΑΙ ΤΟ SWAP

«Ο Ρος παραποιεί χονδροειδώς τα γεγονότα»

— Ο Μαρκ Ρος στο βιβλίο του για την Goldman Sachs αναφέρει ότι η Ελλάδα μπόρεσε να μπει στη ζώνη του ευρώ το 2001 γιατί χάρη στην ευρηματικότητα της τράπεζας αυτής εκπλήρωσε τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ αναφορικά με το χρέος. Τι απαντάτε;

«Η Ελλάδα έγινε μέλος της ΟΝΕ το καλοκαίρι του 2000. Η απόφαση πάρθηκε σύμφωνα με τις συνθήκες με βάση τα οικονομικά στοιχεία των ετών 1998 και 1999. Το 2001 η Ελλάδα ήταν λοιπόν ήδη μέλος της ΟΝΕ. Για ποιον λόγο η ελληνική κυβέρνηση να κάνει το 2001 μια συμφωνία με την Goldman Sachs ώστε να επιτύχει την ένταξη της στην ΟΝΕ όταν ήταν ήδη από το 2000 μέλος της ΟΝΕ; Ο Ρος παραποιεί χονδροειδώς τα γεγονότα».

— Ωστόσο με την Goldman Sachs υπεγράφη τον Ιούνιο του 2001 ένα swap. Δεν έχει σχέση αυτό με όσα λέει ο Ρος;

«Η Ελλάδα είχε λάβει πολλά δάνεια σε γεν, κυ-

ρίως κατά την περίοδο 1993-1994. Την περίοδο μετά την ένταξη στο ευρώ η αξία του γεν άρχισε να αυξάνεται ραγδαία έναντι του ευρώ. Η ανατίμησή του σήμαινε αύξηση του χρέους μας. Η Ελλάδα θα έπρεπε να πληρώσει πολύ περισσότερα ευρώ για να εξοφλήσει το χρέος της σε γεν. Αποφασίστηκε λοιπόν από την αρμόδια κρατική υπηρεσία, τον Οργανισμό Διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), το 2001, να μετατραπεί το χρέος από γεν σε ευρώ μέσω του swap. Αλλωστε όλες οι χώρες του ευρώ επιδίωκαν τα χρέη τους να είναι σε ευρώ. Η Goldman Sachs ανέλαβε να πληρώσει το μελλοντικό χρέος σε γεν και η Ελλάδα να πληρώσει στην τράπεζα το ποσό αυτό σε ευρώ, σε ιστιμμία που καθορίστηκε την ημέρα της συμφωνίας. Ο κίνδυνος της ανατίμησης του γεν μεταφέρθηκε έτσι στην τράπεζα. Ταυτόχρονα συμφωνήθηκε η αποπληρωμή του νέου χρέους σε ευρώ από το 2014 ως το 2019, δηλαδή σε μακρύτερο χρονικό διάστημα από εκείνο που ίσχυε για

το παλαιότερο χρέος σε γεν. Αυτό βοήθησε την εξυπηρέτηση του χρέους. Ο Ρος παρουσιάζει την εικόνα της συμφωνίας αυτής κατά μυθιστορηματικό και αναντίστοιχο προς την πραγματικότητα τρόπο. Και εδώ προσπαθεί να δημιουργήσει εντυπώσεις ισχυριζόμενος ανακριβώς μεταξύ άλλων ότι το ποσό της σύμβασης ξεπερνούσε εκείνο του ελληνικού χρέους. Το ελληνικό χρέος ήταν τότε περίπου στο 100% του ΑΕΠ, η σύμβαση αφορούσε περίπου 3 δισ. ευρώ, δηλαδή περίπου 2% του ΑΕΠ. Όπως προκύπτει από διάφορα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επανέλαβε ο επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat) σε συνέντευξή του σε ελληνική εφημερίδα, το swap του 2001 ήταν σύμφωνα με τους τότε κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το χρηματοοικονομικό αυτό εργαλείο (swap) χρησιμοποιήθηκε άλλωστε από αρκετές χώρες της Ένωσης στο πλαίσιο της διαχείρισης του δημοσίου χρέους της».

ραμένει υψηλό. Η καθυστέρηση έχει επίσης αρνητική επίδραση στο κλίμα των αγορών. Όλο και περισσότεροι αναλυτές αμφισβάζουν για τη δυνατότητα της Ελλάδας να εξοφλήσει το σύνολο του χρέους της. Είναι επόμενο λοιπόν το επιτόκιο του δανεισμού της χώρας να παραμένει απαγορευτικό. Υπό τις συνθήκες αυτές η αναδιάρθρωση πρέπει να επαναφέρει

σαφήνεια για το μέλλον. Πρέπει να είναι πειστική και να αποτελεί βιώσιμη λύση. Μια ατελής αναδιάρθρωση θα προκαλέσει την ένταση των αμφιβολιών για τη δυνατότητα θετικής έκβασης της κρίσης, με αποτέλεσμα τη φυγή των καταθέσεων προς το εξωτερικό και τον αισθητό περιορισμό των ισχυρών δυνατοτήτων ανάκαμψης».

— Η αναδιάρθρωση σημαίνει

απαλλαγή της Ελλάδας από το μνημόνιο ή νέους περιοριστικούς όρους;

«Η αναδιάρθρωση δεν είναι πανάκεια. Δεν παύει η αναγκαιότητα προσρμογής προς τους κανόνες των συνθηκών για το δημόσιο χρέος και το έλλειμμα ούτε απαλλάσσεται η Ελλάδα από το μνημόνιο και τις άλλες υποχρεώσεις που ανέλαβε. Με

την αναδιάρθρωση μειώνεται είτε το ύψος του χρέους είτε και ο τρόπος αποπληρωμής του. Ο χρόνος της προσπάθειας θα είναι έτσι πιο περιορισμένος και η προσπάθεια ίσως όχι τόσο έντονη. Όμως, παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να είναι σημαντική και επίμονη. Αν δεν τηρήσουμε τα όσα συμφωνήσαμε, θα υπάρξουν περιοριστικοί όροι είτε με είτε χωρίς αναδιάρθρωση».

— Πιστεύετε ότι η αναδιάρθρωση πρέπει να συνοδευθεί από ένα νέο σχέδιο ανάπτυξης της οικονομίας;

«Το σχέδιο επιστροφής στην ομαλότητα καθορίζεται σήμερα από το μνημόνιο. Αυτό όμως δεν αρκεί. Το μνημόνιο επικεντρώνεται στους περιορισμούς δαπανών, στην απελευθέρωση αγορών, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας με μείωση των αμοιβών των εργαζομένων. Το σχέδιο ανάπτυξης της χώρας θα πρέπει να στοχεύει στη δημιουργία δυναμικής προόδου, να βελτιώσει τις μακροοικονομικές προοπτικές και να σηματοδοτήσει την πορεία προς ένα διακαίτερο κοινωνικά κράτος, μια πιο αποτελεσματική δημόσια διοίκηση και μια κοινωνία απαλλαγμένη από πελατειακές νοοτροπίες και λαϊκισμό. Στην πορεία αυτή πρέπει να επανεξετάσουμε, πέρα από τα θέματα του μνημονίου, τις πολιτικές για την Παιδεία, την αναμόρφωση της διοίκησης, τη λειτουργία των θεσμών. Και βέβαια χρειάζεται συναίνεση, αλλά χρειάζεται επίσης αποφασιστικότητα για το καινούργιο αντί για μια καθλωτική συνεχή διαπραγμάτευση».

«Η κοινή γνώμη δέχεται εύκολα την εικονική πραγματικότητα των σκανδάλων»

— Πώς εξηγείτε τη διαδεδομένη φημολογία ότι συμμετείχαμε στην ΟΝΕ χωρίς να το δικαιούμαστε;

«Αιτία της συνεχούς αυτής αμφισβήτησης είναι η απογραφή της ΝΔ. Όταν μια ελληνική κυβέρνηση καταγγέλλει επίσημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως ψευδή τα στατιστικά στοιχεία της προηγούμενης κυβέρνησης, γιατί οι άλλες χώρες της Ένωσης να θέλουν να επιμείνουν στην ορθότητά τους; Όταν αργότερα διαπιστώνεται από την Ένωση ότι η κυβέρνηση της ΝΔ, που προχώρησε δήθεν σε μια απογραφή, παραποίησε τα στατιστικά στοιχεία των ετών της διακυβέρνησής της, γιατί να μην υπάρχει γενικευμένη δυσπιστία για οτιδήποτε έκανε η Ελλάδα; Η Goldman Sachs αναμείχθηκε ενεργά στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές που προκάλεσαν την κρίση στις ΗΠΑ. Όταν ξέσπασε η κρίση, αντιτάχθηκε ενεργά στους ελέγχους των τραπεζών και των πρακτικών του που επιδίωξε και επέβαλε η κυβέρνηση των ΗΠΑ. Υπό τις συνθήκες αυτές η δημόσια συζήτηση για τις θεμιτές και αθέμιτες δραστηριότητες της τράπεζας επικεντρώθηκε στις συναλλαγές της. Η συναλλαγή με μια χώρα για την οποία γί-

νεται ευρύτατα δεκτό ότι παραποίησε και συγκάλυψε στοιχεία προσκρέεται για κριτική, παραποιήσεις, υπερβολές και προσωπική προβολή αυτοκλήτων εισαγγελικών. Αιτία αποτελεί όμως και ο τρόπος με τον οποίο η ελληνική κοινωνία δέχθηκε την απογραφή του 2004 και τις διάφορες ψευδείς καταγγελίες για παραποίηση στοιχείων κατά την ένταξη στην ΟΝΕ. Η ελληνική κοινή γνώμη, όπως διαμορφώθηκε με τη συνεχή πολιτική αντιπαλότητα, δέχεται εύκολα την εικονική πραγματικότητα των οποιοδήποτε καταγγελιών, των σκανδάλων και των πολιτικών συνθημάτων. Αυτή η καλλιεργούμενη πραγματικότητα πουλάει βιβλία, όπως του Ρος, φύλλα εφημερίδων, εξασφαλίζει θεαματικότητα στις τηλεοπτικές εκπομπές και αίρει τους οποιουδήποτε φραγμούς στον λαϊκισμό και στην αυθαιρεσία. Γι' αυτό και βρίσκονται στο στόχαστρο οι προσπάθειες εξορθολογισμού της οικονομίας, περιορισμού του πελατειακού κράτους ή αποτελεσματικής λειτουργίας του δημόσιου τομέα. Γι' αυτό και οι δυσκολίες στην εφαρμογή του μνημονίου. Θα επαναλάβω λοιπόν ότι εκείνο που κυρίως χρειαζόμαστε είναι αποφασιστικότητα για το καινούργιο».

Ερ. 1.: Το θέμα της αναδιάρθρωσης του χρέους βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο επίκεντρο της συζήτησης. Ποια είναι η γνώμη σας;

Απ.: Η αναδιάρθρωση θεωρείται αναγκαία, ιδίως από οικονομολόγους και ερευνητικά κέντρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το κύριο επιχείρημά τους είναι ότι η αποπληρωμή του ελληνικού χρέους προϋποθέτει επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας, οι οποίες είναι αμφίβολο αν θα επιτευχθούν. Εξαρτάται για παράδειγμα από την πραγματοποίηση πλεονασμάτων από το Δημόσιο σε ύψος και σε διάρκεια, που δεν έχουν επιτευχθεί μέχρι τώρα σε άλλες χώρες της Ένωσης. Πιστεύουν, λοιπόν, ότι ή θα πρέπει να περικοπεί το χρέος ή και να επιμηκυνθεί κατά πολύ ο χρόνος εξόφλησής του και να μειωθεί δραστικά το επιτόκιο. Αναδιάρθρωση μπορεί να επιβληθεί στη χώρα το 2013 από το Eurogroup. Αν ζητήσουμε τη βοήθεια του νέου Μηχανισμού Στήριξης και το χρέος μας κριθεί μη βιώσιμο, η αναδιάρθρωση θα αποτελέσει τότε όρο της χρηματοδότησής μας. Η αναδιάρθρωση μπορεί να έχει πολύ αρνητικές συνέπειες και δεν είναι σκόπιμη όταν η χώρα είναι απροετοίμαστη και σε αδυναμία να ελέγξει τις επιπτώσεις. Μια καλά προετοιμασμένη αναδιάρθρωση θα βελτιώσει ουσιαστικά τη θέση μας.

Ερ. 2.: Γιατί να μη συνεχίσουμε όπως σήμερα με δυσκολίες αλλά χωρίς το στίγμα μιας αναδιάρθρωσης;

Απ.: Ήδη τώρα δεν ξέρουμε πώς θα βγάλουμε πέρα το 2012 και το 2013, μια που είναι πολύ πιθανό να μην εξασφαλίσουμε δανεισμό με ένα ανεκτό επιτόκιο. Το ζητούμενο δεν είναι να τα καταφέρουμε «κουτσά στραβά» με βάση τις ισχύουσες ρυθμίσεις. Η εμπειρία δείχνει, ότι μια λύση που κινείται στα απώτατα όρια των δυνατοτήτων της οικονομίας δεν αποτελεί ενδεδειγμένη αντιμετώπιση ενός προβλήματος. Είναι επιπόλαιο να ελπίζουμε ότι τα επόμενα 20 χρόνια, που κατά τα διάφορα σενάρια είναι ο αναγκαίος χρόνος για την πλήρη ομαλοποίηση της κατάστασης, δεν θα προκύψουν οικονομικές αναταραχές, νομισματικές κρίσεις, ανατιμήσεις του πετρελαίου. Θα απορρυθμίσουν το μηχανισμό τακτοποίησης του χρέους που με τόση επιμέλεια και κόπο δημιουργήσαμε. Θα αναπαράγονται οι κρίσεις. Χρειάζεται μια λύση που θα έχει σταθερότητα και δεν θα ακυρωθεί από τις μεταγενέστερες διεθνείς εξελίξεις. Η αναδιάρθρωση ξεκαθαρίζοντας το τοπίο μπορεί να απελευθερώσει δυνάμεις. Τα επόμενα 15-20 χρόνια πρέπει να είναι περίοδος στην οποία θα ξαναχτίσουμε με αισιοδοξία μια σταθερή οικονομία και θα επανενταχτούμε στην ευρωπαϊκή εξέλιξη και όχι ένα διάστημα μιζέριας, όπου θα ζούμε στο έλεος των κλυδωνισμών της παγκόσμιας οικονομίας.

Ερ.3.: Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κ. Τρισέ, ο αρμόδιος για το ελληνικό πρόβλημα επίτροπος κ. Ρεν και πολλοί άλλοι έχουν εκφραστεί κατά της αναδιάρθρωσης. Δεν ενδιαφέρονται αυτοί να ξεπεράσει η Ελλάδα τις δυσκολίες;

Απ.: Βεβαίως ενδιαφέρονται αλλά έχουν τις δικές τους προτεραιότητες. Πρώτο και κύριο μέλημά τους είναι η σταθερότητα του ευρώ. Δεν θέλουν να υπάρξει ένα προηγούμενο, το οποίο ίσως αποτελέσει παράδειγμα σε άλλες χώρες να ζητήσουν και αυτές αναδιάρθρωση. Έτσι θα επηρεάσει αρνητικά τη θέση του ευρωπαϊκού νομίσματος στις παγκόσμιες αγορές, θα προκαλέσει προβλήματα στις τράπεζες διαφόρων χωρών και θα οδηγήσει σε αναταράξεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Στόχος τους είναι να ελέγξουν απόλυτα τις εξελίξεις και να προχωρούν σε αλλαγές πολιτικής μόνο όταν οι ίδιοι το κρίνουν σκόπιμο, όπως έγινε με την επιμήκυνση της εξόφλησης του δανείου προς την Ελλάδα και με τη μείωση του επιτοκίου του. Στην περίπτωση της αναδιάρθρωσης θα πρέπει να υπάρξει συνεννόηση και συμφωνία μαζί τους, ώστε να πειστούν ότι δεν θα υπάρξει αρνητική επίπτωση στην Ευρωζώνη. Οι τράπεζες που έχουν δανείσει την Ελλάδα επίσης δεν θα είναι σύμφωνες με την περικοπή των απαιτήσεών τους. Δεν θέλουν να χάσουν χρήματα. Αλλά δεν είναι κατανοητό γιατί οι Έλληνες πολίτες και ιδίως οι εργαζόμενοι θα πρέπει οπωσδήποτε να ζήσουν για είκοσι χρόνια περίπου σε κατάσταση στενότητας και συνεχών δυσκολιών λόγω των υψηλών επιτοκίων που συμφωνήθηκαν σε μια κατάσταση κρίσης. Οι περιφερειακές χώρες της Ένωσης πληρώνουν όχι μόνο τις απροσεξίες και τις λανθασμένες πολιτικές τους αλλά και τις ανισορροπίες που προκαλεί το χάσμα ανάπτυξης μεταξύ Βορρά και Νότου. Η αντιμετώπιση των συνεπειών αυτού του χάσματος απαιτεί κοινοτική αλληλεγγύη και διευκόλυνση των οφειλετριών χωρών.

Ερ. 4.: **Οι οικονομολόγοι που συνιστούν την αναδιάρθρωση είναι της άποψης ότι θα πρέπει να γίνει το ταχύτερο. Γιατί;**

Απ.: Αναδιρθώσεις είναι σκόπιμο να μην καθυστερούν. Η Ελλάδα με το δάνειο των 110 δις εξοφλεί παλαιούς ιδιώτες ομολογιούχους δημιουργώντας νέες υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ τις οποίες θα εξοφλήσει στο μέλλον. Με την πάροδο του χρόνου το χρέος προς τους ιδιώτες ομολογιούχους (κυρίως τις τράπεζες του εξωτερικού) μετατρέπεται έτσι σε νέο χρέος προς τους Διεθνείς Οργανισμούς που μας στηρίζουν. Οι νέες αυτές υποχρεώσεις δεν μπορούν να περικοπούν γιατί προέκυψαν από αιτήματα της Ελλάδας για βοήθεια και συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων της. Όσο λοιπόν καθυστερεί η αναδιάρθρωση τόσο αυξάνεται το χρέος που δεν μπορεί να αναδιρθωθεί. Περιορίζεται έτσι το αποτέλεσμα το οποίο επιδιώκεται, το χρέος παραμένει υψηλό.

Η καθυστέρηση έχει επίσης αρνητική επίδραση στο κλίμα των αγορών. Όλο και περισσότεροι αναλυτές αμφιβάλλουν για τη δυνατότητα της Ελλάδας να εξοφλήσει το σύνολο του χρέους της. Είναι επόμενο λοιπόν το επιτόκιο του δανεισμού της χώρας να παραμένει απαγορευτικό. Υπό τις συνθήκες αυτές η αναδιάρθρωση πρέπει να επαναφέρει σαφήνεια για το μέλλον. Πρέπει να είναι πειστική και να αποτελεί βιώσιμη λύση. Μια ατελής αναδιάρθρωση θα προκαλέσει την ένταση των αμφιβολιών για τη δυνατότητα θετικής έκβασης της κρίσης με αποτέλεσμα τη φυγή των καταθέσεων προς το εξωτερικό και τον αισθητό περιορισμό των ισχνών δυνατοτήτων ανάκαμψης.

Ερ.5.: **Ποιούς στόχους έχει η προετοιμασία της αναδιάρθρωσης;**

Απ.: Θα αναφέρω ενδεικτικά τα σπουδαιότερα θέματα. Το πιο άμεσο είναι η διερεύνηση των διαφορών δυνατοτήτων αναδιάρθρωσης και η επιλογή της σκοπιμότερης. Θα επιδιωχθεί η περικοπή του χρέους και κατά τι ποσοστό; Είναι προτιμότερη η επιμήκυνση της εξόφλησης και για πόσο διάστημα; η μείωση του επιτοκίου σε τι βαθμό; Θα πρέπει να αποτιμηθούν οι πιθανές επιπτώσεις στις ελληνικές τράπεζες και τα ασφαλιστικά ταμεία, που έχουν επενδύσει τα κεφάλαιά τους σε ομόλογα του Δημοσίου, και ο τρόπος αντιμετώπισης των επιπτώσεων αυτών. Για παράδειγμα τα ομόλογα των ασφαλιστικών ταμείων θα πρέπει να προστατευτούν για να μην υπάρξουν επιπτώσεις στις συντάξεις. Χρειάζονται βεβαίως συνεννοήσεις με τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΚΤ και το ΔΝΤ για να συνεργασθούν και να βοηθήσουν την προσπάθεια, όπως και με τους ξένους δανειστές. **Η αναδιάρθρωση δεν έχει επιπτώσεις στις καταθέσεις και οι καταθέτες δεν χάνουν τα λεφτά τους.** Όμως πρέπει να αποφευχθεί ο πανικός στο εσωτερικό της χώρας. Αυτό προϋποθέτει σχεδιασμό ενημέρωσης και ενεργειών και ευρύτερη συμφωνία.

Η αναδιάρθρωση δεν προαναγγέλλεται. Και η σημερινή συζήτηση δεν μπορεί να καταλήξει σε μια κυβερνητική απόφαση που θα ανακοινωθεί δημόσια. Αποτελεί μια προτροπή προς την κυβέρνηση να αναλάβει πρωτοβουλία, αν δεν το έχει ήδη κάνει. Άλλωστε πριν από την απόφαση χρειάζονται επίμονες και συνεχείς απόρρητες συνομιλίες, που δεν επιτρέπεται να γίνουν με το συνηθισμένο στην Ελλάδα κλίμα διαρροών προς φιλικούς δημοσιογράφους για τις προθέσεις της κυβέρνησης. Χρειάζεται μια ομάδα με ειδικές γνώσεις ικανή για διαπραγματεύσεις με τις κυβερνήσεις των ενδιαφερομένων χωρών και την Ευρωπαϊκή Ένωση και η συμβολή της Τράπεζας της Ελλάδας, που γνωρίζει όλα τα στοιχεία των ελληνικών τραπεζών.

Ερ. 6.: **Η αναδιάρθρωση σημαίνει απαλλαγή της Ελλάδας από το Μνημόνιο ή νέους περιοριστικούς όρους;**

Απ.: Η αναδιάρθρωση δεν είναι πανάκεια. Δεν παύει η αναγκαιότητα προσαρμογής προς τους κανόνες των Συνθηκών για το δημόσιο χρέος και το έλλειμμα ούτε απαλλάσσεται η Ελλάδα από το Μνημόνιο και τις άλλες υποχρεώσεις που ανέλαβε. Με την αναδιάρθρωση μειώνεται είτε το ύψος του χρέους είτε και ο τρόπος αποπληρωμής του. Ο χρόνος της προσπάθειας θα είναι έτσι πιο περιορισμένος και η προσπάθεια ίσως όχι τόσο έντονη. Όμως παρ' όλα αυτά θα πρέπει να είναι σημαντική και επίμονη. Αν δεν τηρήσουμε τα όσα συμφωνήσαμε θα υπάρξουν περιοριστικοί όροι είτε με είτε χωρίς αναδιάρθρωση.

Ερ. 7.: **Πιστεύετε, ότι η αναδιάρθρωση πρέπει να συνοδευτεί από ένα νέο σχέδιο ανάπτυξης της οικονομίας;**

Απ.: Το σχέδιο επιστροφής στην ομαλότητα καθορίζεται σήμερα από το Μνημόνιο. Αυτό όμως δεν αρκεί. Το Μνημόνιο επικεντρώνεται στους περιορισμούς δαπανών, στην απελευθέρωση αγορών,

στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας με μείωση των αμοιβών των εργαζομένων. Το σχέδιο ανάταξης της χώρας θα πρέπει να στοχεύει στη δημιουργία δυναμικής προόδου, να βελτιώσει τόσο τις μακροοικονομικές προοπτικές όσο να σηματοδοτήσει την πορεία προς ένα δικαιότερο κοινωνικά κράτος, μια πιο αποτελεσματική δημόσια διοίκηση και μια κοινωνία απαλλαγμένη από πελατειακές νοοτροπίες και λαϊκισμό. Στην πορεία αυτή πρέπει να επανεξετάσουμε πέρα από τα θέματα του Μνημονίου, τις πολιτικές για την παιδεία, την αναμόρφωση της διοίκησης τη λειτουργία των θεσμών. Και βέβαια χρειάζεται συναίνεση, αλλά αποφασιστικότητα για το καινούργιο αντί για μια καθηλωτική συνεχή διαπραγμάτευση.

Ερ. 8.: Ο Μάρκς Ρος στο βιβλίο του για την Goldman Sachs αναφέρει ότι η Ελλάδα μπόρεσε να μπει στη ζώνη του ευρώ το 2001 γιατί χάρη στην ευρηματικότητα της Τράπεζας αυτής εκπλήρωσε τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ αναφορικά με το χρέος. Τι απαντάτε;

Απ.: Η Ελλάδα έγινε μέλος της ΟΝΕ το καλοκαίρι του 2000. Η απόφαση πάρθηκε σύμφωνα με τις Συνθήκες με βάση τα οικονομικά στοιχεία των ετών 1998 και 1999. Το 2001 η Ελλάδα ήταν λοιπόν ήδη μέλος της ΟΝΕ. Για ποιο λόγο η ελληνική κυβέρνηση να κάνει το 2001 μια συμφωνία με την Goldman Sachs ώστε να επιτύχει την ένταξή της στην ΟΝΕ όταν ήταν ήδη από το 2000 μέλος της ΟΝΕ; Ο Ρος παραποιεί χονδροειδώς τα γεγονότα.

Ερ. 9.: Όμως με τη Goldman Sachs υπεγράφη τον Ιούνιο του 2001 ένα swap. Δεν έχει σχέση αυτό με όσα λέει ο Ρος;

Απ.: Η Ελλάδα είχε λάβει πολλά δάνεια σε γιέν, κυρίως κατά την περίοδο 1993-1994. Την περίοδο μετά την ένταξη στο ευρώ η αξία του γιέν άρχισε να αυξάνεται ραγδαία έναντι του ευρώ. Η ανατίμησή του σήμαινε αύξηση του χρέους μας. Η Ελλάδα θα έπρεπε να πληρώσει πολύ περισσότερα ευρώ για να εξοφλήσει το χρέος της σε γιέν. Αποφασίστηκε λοιπόν από την αρμόδια κρατική υπηρεσία, τον Οργανισμό Διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), το 2001, να μετατραπεί το χρέος από γιέν σε ευρώ μέσω του swap. Άλλωστε όλες οι χώρες του ευρώ επιδίωκαν τα χρέη τους να είναι σε ευρώ. Η Goldman Sachs ανέλαβε να πληρώσει το μελλοντικό χρέος σε γιέν και η Ελλάδα να πληρώσει στην Τράπεζα το ποσό αυτό σε ευρώ σε ισοτιμία που καθορίστηκε την ημέρα της συμφωνίας. Ο κίνδυνος της ανατίμησης του γιέν μεταφέρθηκε έτσι στην Τράπεζα. Ταυτόχρονα συμφωνήθηκε η αποπληρωμή του νέου χρέους σε ευρώ από το 2014 μέχρι το 2019 δηλαδή σε ένα μακρύτερο χρονικό διάστημα από εκείνο που ίσχυε για το παλιότερο χρέος σε γιέν. Αυτό βοήθησε την εξυπηρέτηση του χρέους. Ο Ρος παρουσιάζει την εικόνα της συμφωνίας αυτής κατά μυθιστορηματικό και αναντίστοιχο προς την πραγματικότητα τρόπο. Και εδώ προσπαθεί να δημιουργήσει εντυπώσεις ισχυρίζοντας ανακριβώς μεταξύ άλλων ότι το ποσό της σύμβαση «ξεπερνούσε εκείνο του ελληνικού χρέους». Το ελληνικό χρέος ήταν τότε περίπου στο 100% του ΑΕΠ, η σύμβαση αφορούσε περίπου 3 δις ευρώ, δηλαδή περίπου 2% του ΑΕΠ. Όπως προκύπτει από διάφορα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επανέλαβε ο επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat) σε συνέντευξή του σε ελληνική εφημερίδα, το swap του 2001 ήταν σύμφωνα με τους τότε κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το χρηματοοικονομικό αυτό εργαλείο (swap) χρησιμοποιήθηκε άλλωστε από αρκετές χώρες της Ένωσης στο πλαίσιο της διαχείρισης του δημοσίου χρέους της.

Ερ. 10.: Πώς εξηγείται τη διαδεδομένη φημολογία, ότι συμμετέσχαμε στην ΟΝΕ χωρίς να το δικαιούμαστε;

Απ.: Αιτία της συνεχούς αυτής αμφισβήτησης είναι η απογραφή της Ν.Δ.. Όταν μία ελληνική κυβέρνηση καταγγέλλει επίσημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως ψευδή τα στατιστικά στοιχεία της προηγούμενης κυβέρνησης, γιατί οι άλλες χώρες της Ένωσης να θέλουν να επιμεινουν στην ορθότητά τους; Όταν αργότερα διαπιστώνεται από την Ένωση ότι η κυβέρνηση της Ν.Δ., που προχώρησε δήθεν σε μια απογραφή, παραποίησε τα στατιστικά στοιχεία των ετών της διακυβέρνησής της, γιατί να μην υπάρχει γενικευμένη δυσπιστία για οτιδήποτε έκανε η Ελλάδα; Η Goldman Sachs αναμίχθηκε ενεργά στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές που προκάλεσαν την κρίση στις ΗΠΑ. Όταν ξέσπασε η κρίση αντιτάχθηκε ενεργά στους ελέγχους των τραπεζών και των πρακτικών του που επιδίωξε και επέβαλε η κυβέρνηση των ΗΠΑ. Υπό τις συνθήκες αυτές η δημόσια συζήτηση για τις θεμιτές και αθέμιτες δραστηριότητες της Τράπεζας επικεντρώθηκε στις συναλλαγές της. Η συναλλαγή με μια χώρα, για την οποία γίνεται ευρύτατα

δεκτό, ότι παραποίησε και συγκάλυψε στοιχεία προσφέρεται για κριτική, παραποιήσεις, υπερβολές και προσωπική προβολή αυτοκλήτων εισαγγελέων.

Αιτία αποτελεί όμως και ο τρόπος με τον οποία η ελληνική κοινωνία δέχθηκε την απογραφή του 2004 και τις διάφορες ψευδείς καταγγελίες για παραποίηση στοιχείων κατά την ένταξη στην ΟΝΕ. Η ελληνική κοινή γνώμη, όπως διαμορφώθηκε με τη συνεχή πολιτική αντιπαλότητα, δέχεται εύκολα την εικονική πραγματικότητα των οποιοδήποτε καταγγελιών, των σκανδάλων και των πολιτικών συνθημάτων. Αυτή η καλλιεργούμενη πραγματικότητα πουλάει βιβλία, όπως του Ρος, φύλλα εφημερίδων, εξασφαλίζει ακροαματικότητα στις τηλεοπτικές εκπομπές και αίρει τους οποιουδήποτε φραγμούς στο λαϊκισμό και στην αυθαιρεσία. Γι' αυτό και βρίσκονται στο στόχαστρο οι προσπάθειες εξορθολογισμού της οικονομίας, περιορισμού του πελατειακού κράτους ή αποτελεσματικής λειτουργίας του δημόσιου τομέα. Γι' αυτό και οι δυσκολίες στην εφαρμογή του Μνημονίου.